

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญมากในปัจจุบัน เนื่องจากกำลังได้รับความสนใจและการสนับสนุนให้มีการพัฒนาการใช้น้ำมันปาล์มเพื่อนำมาผลิตเป็นน้ำมันชีวภาพไบโอดีเซล ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นพลังงานทดแทนน้ำมันในอนาคตอีกด้วย นอกจากนี้จะเป็นแหล่งทดแทนน้ำมัน ซึ่งจะช่วยให้ลดการนำเข้า น้ำมันจากต่างประเทศแล้วยังมีบทบาทสำคัญในธุรกิจน้ำมันพืชเพื่อการบริโภคและเป็นวัตถุดิบสำหรับ อุตสาหกรรมต่อเนื่องอีกหลายอุตสาหกรรม เช่น สบู่ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป นมข้นหวาน เนยเทียม ขนหม ขบเคี้ยว เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันกระทรวงเกษตรฯ ได้ร่วมมือกับจังหวัดที่เป็นแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันที่สำคัญ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ของไทย ซึ่งเป็นแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันที่มีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด โดยเฉพาะ จังหวัดกระบี่ สุราษฎร์ธานี ชุมพร ตรังและสตูล ในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดที่จะเข้าไป ส่งเสริมให้เกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันพันธุ์ดีมากขึ้นเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและเพียงพอต่อการผลิตไบโอดีเซล โดยการส่งเสริมปลูกปาล์มพันธุ์ดีแทนในที่สวนยางเก่า และต้นปาล์มอายุมาก รวมทั้งที่นารกร้าง นอกจากนี้ยังจะเน้นส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการเก็บเกี่ยวเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมันให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของความต้องการ ผลผลิตปาล์มน้ำมันสำหรับใช้เป็นพลังงานทดแทนในอนาคตจากราคापาล์มน้ำมันที่ขยับพุ่งทะลุ 4 บาท ทำให้กลายเป็นความหวังใหม่ของเกษตรกร ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันและผู้ที่กำลังจะปลูก โดยคาดหวังว่าปาล์ม น้ำมัน จะเป็นพืชเศรษฐกิจตัวใหม่ ของชาวใต้ ต่อจากยางพารา ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ราคापาล์มน้ำมันขยับสูง ขึ้นมาจาก 4 ปัจจัยหลักประกอบด้วย ปริมาณผลผลิตที่เข้าสู่ตลาดลดลงประมาณ 30% อันเป็นผล มาจาก ฤดูกาลผลิตของปาล์มที่ช่วงตั้งแต่เดือนเม.ย.-ก.ค.ปริมาณผลปาล์มที่ตัดเก็บได้จะน้อยกว่าช่วงอื่น ประกอบกับในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมาโรงงานแปรรูปปาล์มน้ำมันกว่า 60% ได้ขยายกำลังการผลิตเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับพื้นที่การปลูกปาล์ม และรองรับปริมาณการบริโภคภายในประเทศจาก 40 ตัน/ชม. เป็น 60 ตัน/ ชม.ทำให้แต่ละโรงงานจึงมีความต้องการวัตถุดิบเพิ่มขึ้น อีกปัจจัยเป็นผลสืบเนื่องมาจากนโยบาย การส่งเสริมไบโอดีเซลของภาครัฐทำให้ในหลายพื้นที่เริ่มมีโรงงานผลิตไบโอดีเซลทั้งขนาดเล็กถึงขนาด กลาง ซึ่งแต่ละโรงงานขณะนี้ต้องการวัตถุดิบคือผลปาล์มเข้าป้อนโรงงานเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้จาก ปัญหาความไม่สงบในชายแดนใต้ ทำให้การนำเข้าน้ำมันปาล์มจากมาเลเซียทั้งเข้ามาอย่างถูกต้องและไม่ ถูกต้องลดจำนวนลงเป็นอย่างมาก กลุ่มพ่อค้าที่เคยนำเข้าสินค้าดังกล่าวได้หันมาตั้งซื้อน้ำมันปาล์มจาก โรงงานภายในประเทศมากขึ้นเพื่อป้อนให้กับลูกค้าของตนเอง จึงยังส่งผลให้สัดส่วนปริมาณความ ต้องการปาล์มน้ำมันไม่สมดุลกับพื้นที่การผลิตจึงเป็นตัวฉุดให้ราคापาล์มน้ำมันขยับราคาพุ่งขึ้น ขณะนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เตรียมเดินหน้าแผนการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อ รองรับความต้องการที่จะเกิดขึ้นใน อนาคต โดยเตรียมยุทธศาสตร์เพื่อหาแนวทางส่งเสริมให้เกษตรกร

ขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันให้ได้ไม่ต่ำกว่า 500,000-1 ล้านไร่/ปีโดยจะเน้นในพื้นที่ภาคใต้เป็นหลักเนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวย โดยกลุ่มเป้าหมายทั้งพื้นที่นาร้างและสวนผลไม้รวมถึงสวนยางพาราเดิม

จะเห็นว่าปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งสภาพอากาศที่เหมาะสมกับการปลูกปาล์มน้ำมัน คือ อากาศร้อนชื้น ดังนั้นปาล์มน้ำมันจึงเจริญเติบโตได้ดีในภาคใต้ของไทยบริเวณพื้นที่ที่ปลูกมากที่สุด คือจังหวัดกระบี่ สุราษฎร์ธานี ชุมพร ตรังและสตูล โดยพื้นที่มีสถิติการปลูกปาล์มน้ำมันเป็นดังนี้

ตารางที่ 1.1 สถิติการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้

สถิติการปลูกปาล์มน้ำมัน			
จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
กระบี่	834,437	763,884	2,049,589
สุราษฎร์ธานี	832,285	719,527	1,770,157
ชุมพร	693,662	578,920	1,356,638
ตรัง	102,064	83,766	207,942
สตูล	95,782	87,353	148,681
รวม	2,558,230	2,233,450	5,533,007

ที่มา: สถิติข้อมูลการเกษตร ปี 2550 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

จะเห็นได้ว่าประชาชนในพื้นที่ภาคใต้โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ตลอดจนปาล์มน้ำมันยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ตลอดจนแนวโน้มการขยายตัวของความต้องการปาล์มน้ำมันในอุตสาหกรรมมีมากขึ้นเรื่อย ๆ จากยุทธศาสตร์และแผนงานวิจัยมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ต้องการสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อพัฒนาสังคม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ ภาระหนี้สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาโครงสร้างรายได้ ภาระหนี้สิน ปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรชาวสวนปาล์ม จากการวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ ภาระหนี้สินของเกษตรกรเพื่อใช้ในการส่งเสริมอาชีพ ตลอดจนเพื่อรวบรวมปัญหาด้านสังคมของเกษตรกรชาวสวนปาล์มในพื้นที่ภาคใต้เพื่อนำปัญหาที่พบมาหาแนวทางแก้ไขปัญหอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษากาวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ ภาระหนี้สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับโครงสร้างรายได้ ภาระหนี้สินของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้
2. เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคมของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาโครงสร้างรายได้ ภาระหนี้สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กระบี่ ชุมพร สตูล และตรัง

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้ (เฉพาะพื้นที่ 5 จังหวัดคือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กระบี่ ชุมพร สตูล และตรัง) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 44,243 ครัวเรือน โดยจะสุ่มตัวอย่างจะเลือกเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันมาครัวเรือนละ 1 คน ซึ่งจะใช้ตัวอย่างทั้งสิ้น 396 ราย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้
2. ศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับโครงสร้างรายได้ ภาระหนี้สินของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้
3. ศึกษาข้อมูลด้านสังคมของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้
4. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบข้อมูลด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับโครงสร้างรายได้ ภาระหนี้สินของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้
2. เพื่อทราบข้อมูลด้านสังคมของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้
3. เพื่อทราบปัจจัยที่ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันมีหนี้สินมากขึ้น ตลอดจนปัจจัยที่เอื้อต่อการชำระหนี้ของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมัน

4. นำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพ แก้ปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนของเกษตรกรตลอดจนพัฒนาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรชาวสวนปาล์มในพื้นที่ภาคใต้ที่ยั่งยืนต่อไป

นิยามศัพท์

โครงสร้างรายได้ หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับที่มา รูปแบบ ปริมาณ และลักษณะของรายได้หรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำสวนปาล์มน้ำมันและรายได้อื่นๆที่เกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันได้รับ ประกอบด้วย ข้อมูลการถือครองที่ดิน, ลักษณะการใช้แรงงานในครัวเรือน, รายได้และผลตอบแทนจากการทำสวนปาล์มน้ำมัน, รายได้และผลตอบแทนที่ได้จากแหล่งอื่น ๆ, รายจ่ายของครัวเรือน เป็นต้น

ภาระหนี้สิน หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนหนี้สินทั้งหมดของครัวเรือน จำนวนหนี้สินของครัวเรือนที่ต้องชำระเฉลี่ยต่อเดือน, ความสามารถในการชำระหนี้, ระยะเวลาการเป็นหนี้, อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น

สภาพเศรษฐกิจ หมายถึง ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้ ประกอบด้วย รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน รายจ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน แหล่งที่มาของรายได้หลัก รายได้เสริม ลักษณะและปริมาณการใช้จ่ายของครัวเรือน

สภาพสังคม หมายถึง สังคมของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้ ประกอบด้วย การบริการทางการแพทย์, การบริการทางการศึกษา, การบริการสาธารณะของรัฐ เช่น ไฟฟ้า การประปา ถนน, การบริโภคน้ำ, การเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น